

Klimaat van slag? Klimaatopwarming?

*Tijdens de eerste maanden van 1555 laat Karel V een kanunnikencollege oprichten in het heropgebouwde Hesdin. Op 6 maart proberen de Fransen **Sint-Omaars** in te nemen via de Kruispoort, wat echter mislukt. Naar goede gewoonte wordt dit met een dankprocessie gevierd. De oorlog met Frankrijk suddert voort, op een lager pitje weliswaar. Op 23 maart overlijdt paus **Jules III**. Hij wordt op 9 april opgevolgd door Marcellus II, die 21 dagen later ook al overlijdt. Op 26 mei wordt dan de 89-jarige Paulus IV gekroond als het nieuwe hoofd van de katholieke kerk.*

Pladijs in zijn ‘Kroniek van Elverdinghe’¹:

‘In het jaer 1555 kreegen wy te Paesschen den eersten vloet en het bleef zoo continueren den heelen somer lang. In july stroomde het hooy al uit de meirsschen en in augustus vlotteden alle de visschen uyt de rivieren. In september sag men alle de broeklanden overstroomen van het water, maer niet sonder groote benauwtheyd van veele lieden, want alle de vrugten der aerden waren zeere bedorven ende in schaersheyte opgedaen.

Die dit jaer in september konde zaeyen,
Sag men in Oest goed koorn maeyen
En die het in october heeft gedaen,
Vond ten Oeste zyn landen slegt bestaen.
Agtien voeten kwamen dit jaer,
Soo seg ik u in ’t openbaer:
Voor Sint-Jansdag ses en voor oest nog drie,
Die waren grooteliks onse partie.
En op Sint Laurensdag den meesten van al
Waer van het koorn had het meeste misval
Dit jaer, hoor myne devise,
Waren wy niet gekwolen met den yse.

Dit jaer konde men geen koorn saeyen uyt oorsaeke van te groote natte, maer in tleste saysoen was het te drooge geweest; want van Paeschen tot Sinxen sag men geen en regen, dat gong den landsman seer tegen.

Desen somer regneerden groote siekten en kwaede korssen sonder cessen.

Deze rasende natte verdorven hebbende den oest van 1555 en ook dien van 1556, door ’t beletten van niet te konnen zaeyne, den volgende herfst heeft eene dierste en hongersnood voortsgebracht, den welken drie jaeren gedeurd heeft.

¹ *Chronike van Elverdinghe 1555-1579 door Jacobus Epinoy alias Jacob Pladijs, landman*
- Noël Boussemaere – 2011.

26 oktober 1555 – Een zieke leeuw gooit de handdoek in de ring

*Afbeelding uit
het boek
'd'Ontstelde
leeuw: of
Springh-ader
der
Nederlandscher
beroerten' van
Dirck Pietersz
Pers -*

Adrianus van Meerbeeck:

Den keyser en is noch soo oudt niet at hy om den ouderdom onbequaem zy om rijcken te regeren; maer hy **wort overvallen door de seer groote sieckte**, die niemandt en kan wederstaen, noch geene medicijne helpen.

Sy is eenen fellen beul, sy bevanckt gheheel het lichaem, sy en laet niet geheel van het tsop des hooft tot het hol der voeten – sy treckt door de pyne alle de zenuwen by een – sy comt in't ghebeente – sy bryselst het merch ende verandert de vochtigheyt in coude, die de voeghingen der leden tot het bequaem beroeren ghegheven is: niet ophoudende tot dat sy geheel het lichaem uytgheteert ende ghecreuckt hebbende – alle sijne noodighe instrumenten onbequaem ende het herte overwonnen met onghemetten pijnen, onnut tot sijnen dienst ghemaect heeft. Den wijsen, goeden ende rechtveerdigen Godt heeft ghewilt, dat den keyser met desen tyran eenen strijdt soude hebben, soe langhe als hy sal leven.

Ende alsoo by ghevoelt dat de coude ende vochtigheyt van 't Nederlandt hem schadelijck ende de locht van Spaighen hem wat ghesonder ende soeter is, heeft hy voor hem ghenomen, noch desen winter met Gods hulpe derwaerts te reysen ende voor sijn vertreck de Nederlanden te geven onder de heerschappye van **Philippus**, sijnen sone ende die hem t'eenemaal over gheven.

Pauwel Heinderycx:

'Naer dat den keyser nu soo langen tijdt alle sijne rijcken ende dese Nederlanden seer loffelick geregeert hadde, hem nu overvallen in d'ende door vele qualen, ende namentlick door het **flerecijn** - jicht of reumatische pijnen van met name het heupgewricht , wilde hy hem vertrecken uut het gewoel der wereltd, om Godt te dienen ende sijne salicheyt te bewercken: daerom heeft hy hem ontmaect van alle sijne landen, rijcken ende staten. Hy liet het keyserijck, met sijne erflanden, in Duytslant, aen **Ferdinandus**, sijnen broeder, den roomschen coninck.

Alle sijne andere rijcken ende staten heeft hy te Brussel in de tegenwoordicheyt vande staten van het lant, **den 26ste oktober 1555**, opgedregen aen **Philips** sijnen sone,

ende op den 26ste september van 't naer volgende jaer is hy over zee naer Spangnien gevaren, ende aldaer commende, hem vertrocken in een clooster van Eremyten, genaemt **St. Yusto**, van 't order van St.

Jeronimus.

Alhoewel andere houden, dat **Karolus, oock in den dagh sijnder afstant al berouw hadde**. Want als eenige tijt daer na, **Granvelle** (=bisschop van Atrecht en topadviseur van de Keizer) Philippus te gemoed voerde, dat dit nu de jaerdag was van dat zijn vader 't rijck had afgestaen, de koningh daer op soude hebben geantwoordt, wel, waerom oock niet **zijn berouwdagh?**

Op 15 september 1556 zal Karel V in Vlissingen ontschepen en naar Burgos reizen, van waar het naar Valladolid en uiteindelijk het klooster van San Justo gaat, waar hij

binnentreedt. De ex-keizer laat 'zijn' Vlaanderen verarmd achter.

Ook Poperinge heeft onder zijn bewind aan welvaart moeten inboeten.

10 januari 1555 – **Draperie – weven** - Resoluties A folio 76

Gheraempt ende gheordonneert by wetten ende raden dat eenyeghelic voordan jaersover, in opene ende onbedwonghen tydt, maer en zal moghen weyfven met een getauwe baeyen. Nemaer in besloten tydt, als ander lakenen van lye verboden werden te weifven, zal eenyeghelic moghen weifven met 2 gethauwen baeyen, oock zonder meer, elck point up de boete van 60 schele parisis.

Item dat zoo wye de voorseyde baeyen weifven zal, maer met een lopende schietspoele weifven en zal, ende dat uyt causen ende updat men gheen quade stoffe oft wevele daerinne derden draden en zoude, up de de boete van 60 schele parisis.

Hieraff werdt 't beslach gelaten d'officieren van der raeuwer pertse, dewelcke in dien gevalle daer een byteken an stellen zullen met drie M.

Item dat men voordan de voorseide bayen, gewasschen ende gecaert zynde, gehouden werdt te birnghene ter vulderperste eer anderstaondt dat dezelve zullen moghe n gebrocht werden in 's drapien oft scheeders huus, omme ter voorseide pertse gevisiteert ende gewarandeert te wesene up 't rechte ende onrechte van de mixtie oft minghelinghe van tinderlinghe oft ander qua&de stoffe die daerinne zoue moghen gedaen wesen, ende dat up de boet van 60 schele parisis ende 3 maenden zyn ambacht te vierene elck die der contrarie dede, zoowel den vulder als den drapier. Welcke officiers van de voorseide vulderpertse dezelve aldaer gebrochte baeyen van allen daerinne bevonden messitten van minghelinghe oft anderssins zullen corrigeren t'huerlieden discretie, daervoren ontfanghende zulcken loon als d'opghereede baeyen gheven.

28 maart 1555 – Draperie - Resoluties A folio 76 verso

Es gheordonneert ende verboden by wetten ende raden dat voortan hem nyemandt en vervoirdere eenighe raeuwe lakenen opene ghespreekt te legghen ter zonne ende dau oft up eenighe wacke oft natte vloeren

Op de boete van 3 pond parisis ende voort arbitraire correctie ter discretie vande wet

Es inschelick verboden eenighen meestre vuldere meer te wercken dan met vier ghespannen, tot wederroupen

Sint Sebastiaansgilde & Sint Joris gilde - 16 mei 1555– folio 76

Gheconsenteert by wetten ende raden dat alle ghildebroeders van Sint Jooris ende St. Sebastiaen van nu voortan moeten comen ter maeltijt op den gaeydaghe, sacramentsdaghe ende Sint Jooris ofte St. Sebastiaensdaghe dies zullen gheven voor elcken maeltijt cj schele parisis ende voor den maeltijt van de gaey met ende up de kandeel dach snavens elc man voor heurlieden maeltijt vier schellinghen parisis ende is ander waerven ooc gheordonneert ende vernieuwt dat alle persoonendie ter maeltijt comen zullen, dat se van nu voort zullen gheven vulle jaerenghelt van beede de ghilden ende die vander wet zullen gheven ooc vj schele parisis ghesien datser ter meedoghen zyn ende dat al vut causen dat all eetelicken zaeken meer dan deen helft verdierst zyn

Actum den xvi in meye xvc lvtich

Es voort gheordonneert omme zeker questie ende gheschille te eviteren ende te schuwen dat elc officier die eenighe boeten ten bancken overgheven zullen van nu voort an huerlieden billietten hantteecken twee vande officieren up de boete van 10 schele parisis ende voort ten hantteecken

Actum ut supra

17 juni 1555 - 10de penning – Resoluties A – folio 77

Totten opscryven van den landen ende ander goedynghen ende daerop te taxeren den xden oft xx ste penninck naer exigencie oft interesse vande syne majesteits placatte zyn by ghemeene raminghe van schepenen, cuerheers ende raedt deser stede genomen ende gecoren meester Adriaen Makeblyde, Pieter de Briefvere, Ghelein Hazebaert, Willem den Reckemaker, Pieter VanderDoene ende Adriaen Alensone, hemlieden gevende autoriteyt ende special bevel omme dezelve opscryvinghe ende taxatie te doene, ghelyck oft zy tzelve al tzamen onder regente dede, oft ghedaen zoude, - belovende de zelve ghedeputeerden te guaranderen ende indempcie te houden ende verandworden in huerlieden gemeene naeme van alle tghene datmen hemlieden ter cause van dien zouden moghen heessen ofte toespreken

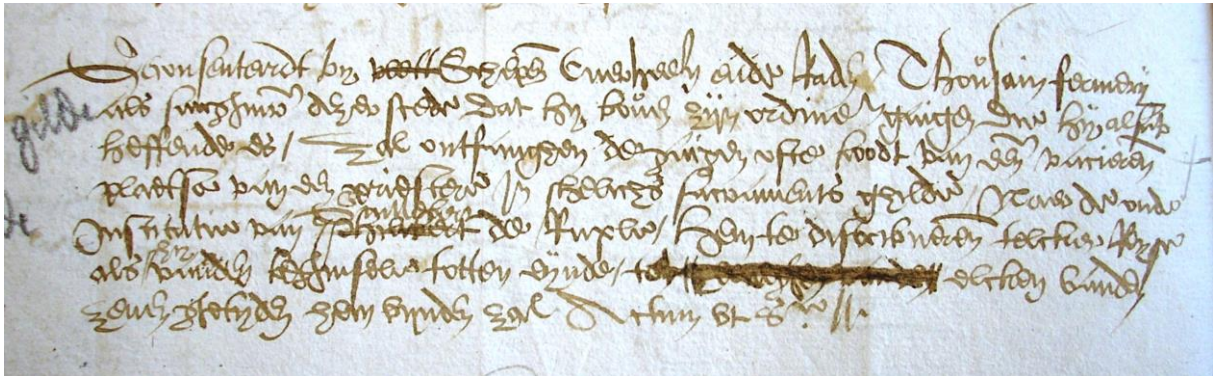
Actum den xvij in hoymaent xvc vyfenvyftich

Michiel Forret

En in't jaar 1555 was het zoo eenen natten somer, dat het kwalyk 10 dagen naer een schoon weder was in het geheele jaer. Zoo dat het zulken vloet was, dat men kwalyk den Veurnambagtschen dyk konde bewaeren en daer bleef een menigte van landen te saeyen om de natte, zoo dat het koorn gold, ten jaere 1556, drie pond groote de rasiere.

In 't laetste van 't voornoemde jaer gold de terwe te Veurne 6 pnd 10 schele 't spind en weinig naer dien tyd, wast 't dagelyks t' Yper koornmarkt. Een ieder had voor de rasiere, alleenlyk voor dat zy de stad fournierden, zoo dat er wonderlyk jammer was onder 't volk, besondelyk de arme.

18 juli 1555 – Guillebert de Ruple – Resoluties A – folio 77

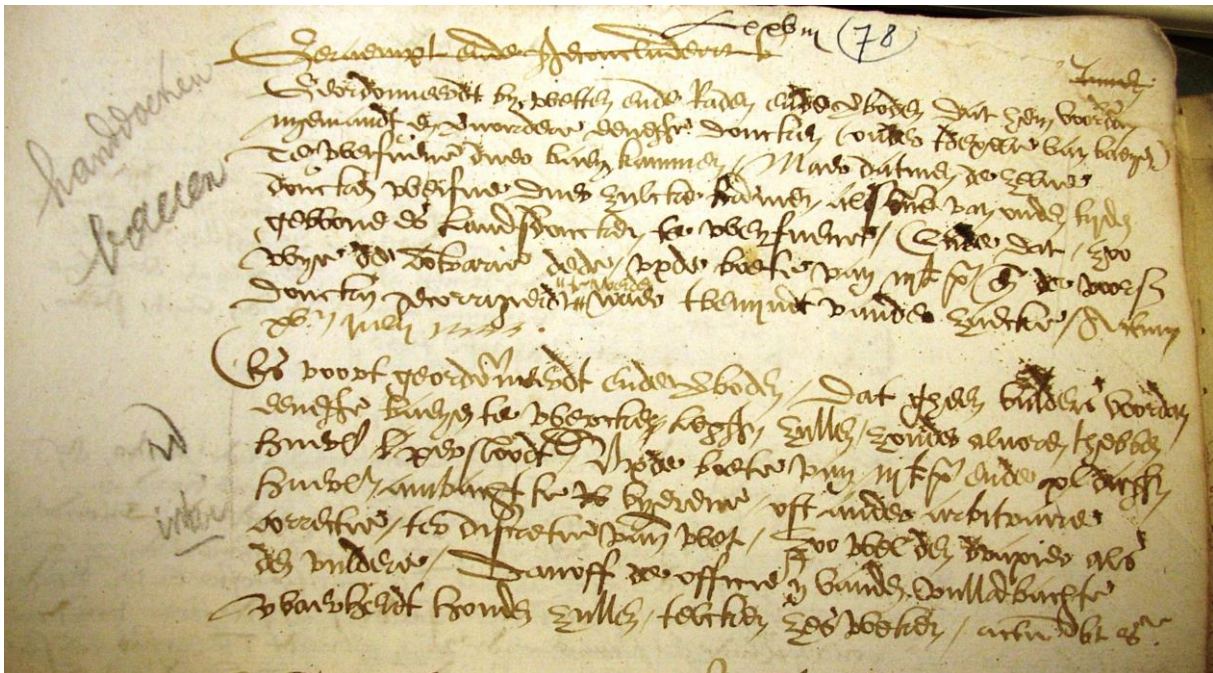

Xvij n hoymaent xvc vyvenvyftich

Gheconsenteert by schepenen, cuerheren ende raden, Thousain Femery al burghemeester deser stede dat hij boven zijn ordinaire gaige die hij als nu heffende es, zal ontfanghen de gaige ofte hoodt van eene vacierende plaetse van een priester in de helighe sacramentsghilde, naer doude institutie van Guellebert de Ruple hem te distribueren telder reyse als hy vanden beghinsele totten eynde, elcken vande selve ghetyden hem vynden zal

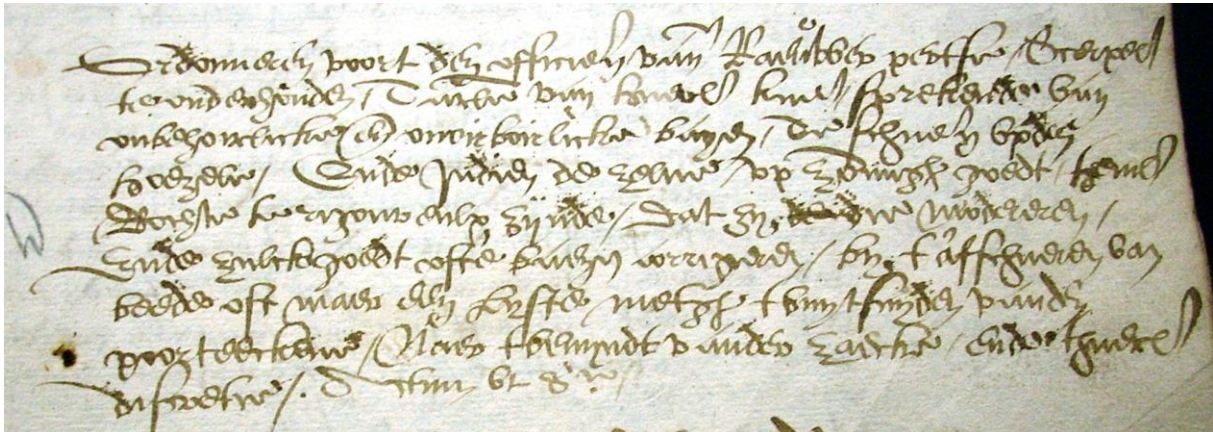
Actum ut supra

15 mei 1555 – Draperie - Resoluties A – folio 78

Gheordonneert by wetten ende raden ende verboden dat hem voordan nyemandt en vervoirdere eenighe doucken (onder 't dexele van baeyen) te weifven duer baeykammen,

maer dat men dzelve doucken weifve duer zulcke kammen als men van ouden tyden gewone es landsdoucken te weyfvne, ende dat zoo wye de contrarie dede, up de boete van 3 pond parsisi ende de voorseide doucken gecorrigerd te werden naer 't bevyndt van der zaecke. Es voort gheordonneert ende verboden dat gheen vulder voordan eenighe baeyen te wercke legghen zullen zonder alvoren t'hebben huerlieden persloodt, up de boete van 3 pond parsiiis ende 40 daghen huerlieden ambacht te vyerene oft ander arbitraire correctie, ter discretie van de wet, zoowel den drapier als den vuldere. Danoff de officieren van den vullambachte waerheidt houden zullen t'elcken zes weken. Actum ut supra

18 augustus 1555 – Draperie - Resoluties A – folio 78

Ordonneren voort den officieren vande raeuwer pertse scerpelic te onderhouden 't article van huerlieden kuere sprekend van onbehoirlicke ende onoirboirlicke bayen te schueren up den hoezele, ende indien dezelve up sommigh goedt hemlieden dochte te rigoureux zynde, dat zy die modereren ende zulck goedt ofte baeyen corrigeren by 't afschueren van beede oft maer een lyste, metghaders 't uuytsnyden van den poorteeckene naer 't bevyndt van der zaecke ende t'huerlieden discretie.

Actum ut supra

Gepubliceert den xvij augusti 1555

Pauwels Heindericx

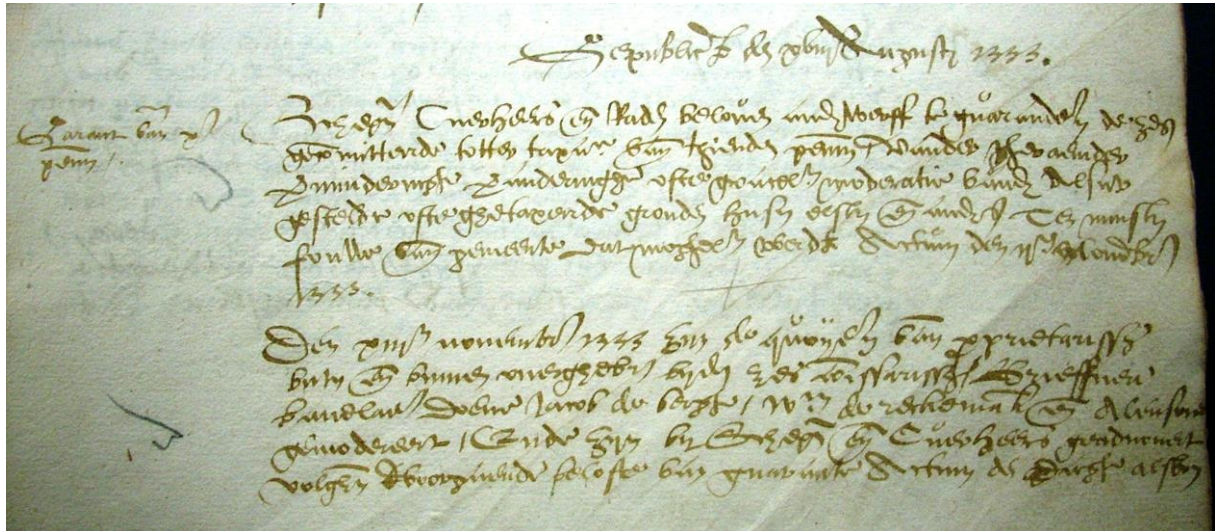
Naer dat den keyser nu soo langen tijdt alle sijne rijcken ende dese Nederlanden seer loffelick geregeert hadde, hem nu overvallen in dende door vele qualen, ende namentlick door het flerecijn, wilde hy hem vertrecken uut het gewoel der wereldt, om Godt te dienen ende sijne salicheyt te bewercken: daerom heeft hy hem ontmaect van alle sijne landen, rijcken ende staten.

Hy liet het keyserijck, met sijne erflanden, in Duytslant, aen **Ferdinandus**, sijnen broeder, den roomschen coninck.

Alle sijne andere rijcken ende staten heeft hy te Brussel in de tegenwoordicheyt vande staten van het lant, **den 26ste october 1555**, opgedregen aen **Philips** sijnen sone, ende op den 26ste september van 't naer volgende jaer is hy over zee naer Spangnien gevaren, ende aldaer commende, hem vertrocken in een clooster van Eremyten, genaemt **St. Yusto**, van 't order van St. Jeronimus.

Tiende penning – Resoluties A folio 78

Schepenen cuerheers ende raden beloven anderwerff te quaranderen de zes gecommiteerde totter taxatie vande thienden penninck vandeis gheraemden verminderinghe, veranderinghe ofte gracelicse moderatie vande aldus gestelde ofte ghetaxeerde gronden, husen, elsen ende landen ten minsten foulle ende gemeente dat moghelick werdt
Actum ij november 1555

Den xiiiide novembrer 1555 – zyn de quoyeten vande proprietarissen buten en binnen overghevracht byden zes commissarissen greffier, Banelare, Doene, Jacob de Berghe, Willem de Reckemaeker ende Alensone gemodereert ende zyn by schepenen ende cuerheers geordonneert volgnes dvoorgaende belofte van garantie
Actum 8 ougst als boven.

17 december 1555 – Pointinge – Resoluties A – folio 78

Upt verzouck by supplicatie ghedaen van die van binnen de baillen desere stede an schepenen, kuerheers ende raden, van de stede van Poperinghe, es gheordonneert byden zelven schepenen, kuerheers ende raden dat int punten van de jeghenwoordighe zettinghe van de paeyementen – int toecommende termyn van kerstmisse die van binnen ende buuten elck zal gedelinreert werden te soulaigen van de zelve payementen ...

Yssuwen, respectieve ghevalle, buuten of binnen den voornoemde stede, danoff tvoorleden jaer ... gedaen es

Ende indiende yssuwen gevallen binnennyet zoo goed bevondenwaren als iij pond parsiis zal de zelve somme van iij pond parisis hemlieden van binnen vermeldt werden buyten stede goede

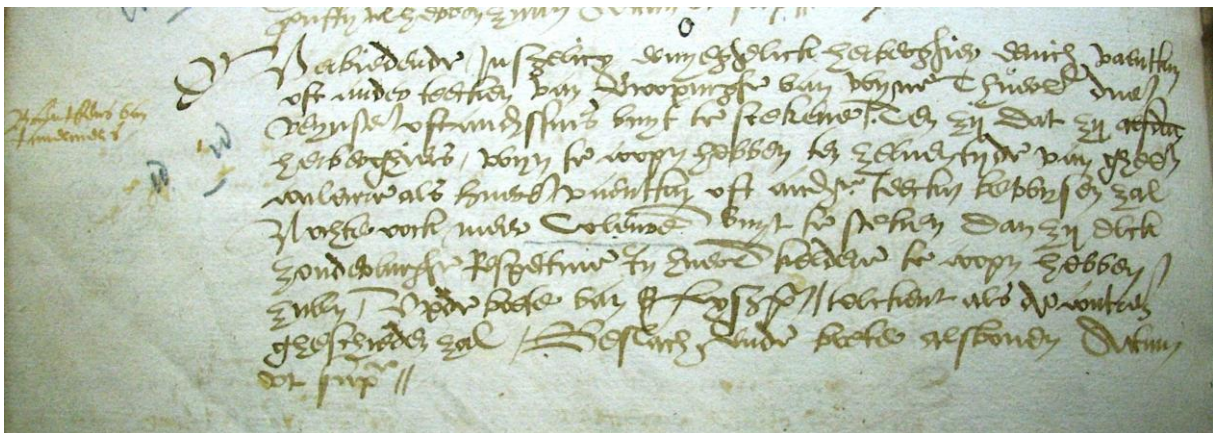
Actum den xvij december 1555

27 december 1555 - Wijn uit de kelder van de proost – Resoluties A – folio 78

Es gheordonneert by schepenen, cuerheers ende raden, deser stede ende scherpelick verboden dat van nu voordan gheen herberghiers ofte taverniers hemlieden en vervoorderen eenighe wyn te halen doen ofte laten halen in huerlieden persoon, kinderen, mesmieden ofte andere, ten huise ofte vuten kelder van mijn heere den proost deser stede – op de boete van drie ponden parisis ende de kanne ende wijn verbeurdt telcken reyse als de contrevantie van dien gheschieden zal ende indien nyemandt vande particulieren ander inwonenden deser stede (omme daerinne te abusen de wijntappe van mijn voornoemde heere aldaer op zijn eyghen ende pri-yveren name dede eenighe wijn halen omme gedronken te wordene in eeneghe van de voornomede herberghen – werdt gehouden te betalen ende zal vallen in de boete van tweemael lx schele ende daertoe de kanne ende wijn verbeurdt – wanoff tbeslach competeren zal de dienaers ende ommelopers voorzitters die oock de gheheele boete themlieden prouffyte hebben zullen

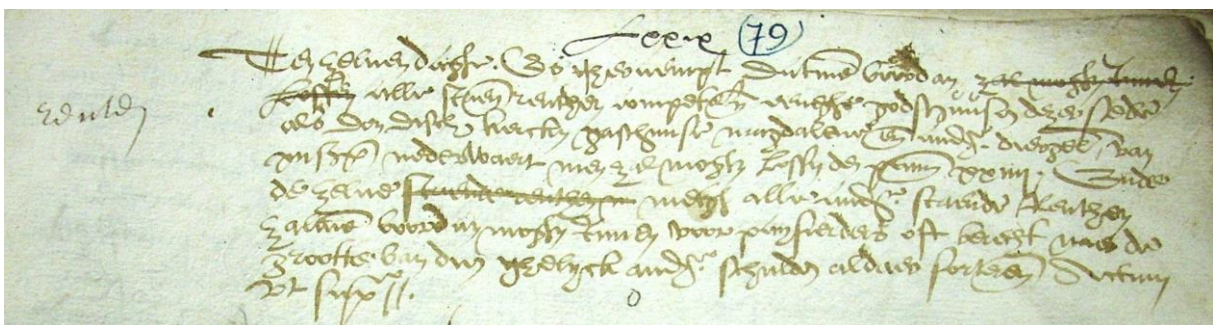
Actum ut supra

Verbiedende inschelick eenyghelick herberghier eenich vaentken oft ander teeken van vercoopinghe van wyne thuerlieden duer, veynster ofte anderssins vuyt te stekene ten zy dat zy herberghiers wyn te coope hebben, ten zelve tyde van gheen *anleure* als huerelieden vaentken of ander teecken bewysen zal nochte oock meer coleure vuyt te steken dan zy elck zonderlinghe respective in huerlieden keldern te coope hebben zullen, up de boete van lx schele parisis telckent als de contrenantie gheschieden zal – Beslach ende boete als boven actum ut supra

Renten – Resoluties A- Folio 79

Ten zelve daghe es gheraempt datmen vooran alle steden renthen competerende eeneghe godshuusen deser stede als den disch, kercken, gasthuuse, magdalena ende ander diergelicke van xij schele nederwaert - men zal moghen lossen de penninck xxiiij – ende de zelve metgaders allerande staende renthen zal men voordan moghen innen voor paysierders oft berecht van de groote van dien ghelyck ander schulden aldaer sorterende – actum ut supra

Pladijs schrijft voor dit jaar het volgende in zijn boek:

In het jaer 1555 kreegen wy te Paesschen den eersten vloet en het bleef zoo continueren den heelen somer lang. In july stroomde het hooy al uit de meirsschen en in augustus vlotteden alle de visschen uyt de rivieren. In september sag men alle de broeklanden overstroomen van het water, maer niet sonder groote benauwtheyd van veele lieden, want alle de vrugten der aerden waren zeere bedorven ende in schaersheyt opgedaen.

Die dit jaer in september konde zaeyen,
Sag men in Oest goed korn maeyen
En die het in october heeft gedaen,
Vond ten Oeste zyn landen slegt bestaen.

Agtien voeten kwamen dit jaer,
Soo seg ik u in 't openbaer:
Voor Sint-Jansdag ses en voor oest nog drie,
Die waren grooteliks onse partie.

En op Sint Laurensdag den meesten van al
Waer van het koorn had het meeste misval
Dit jaer, hoor myne devise,
Waren wy niet gekwolen met den yse.

Dit jaer konde men **geen koorn saeyen** uyt oorsaeke van te groote natte, maer in tleste
saysoen was het te drooge geweest;
want van Paeschen tot Sinxen sag men geenen regen,
dat gong den landsman seer tegen.

Desen somer regneerden **groote siekten en kwaede korssen** sonder cessen.
Deze rasende natte verdorven hebbende den oest van 1555 en ook dien van 1556, door 't
beletten van niet te kunnen zaeyne, den volgende herfst heeft eene dierste en hongersnood
voortsgebracht, den welken drie jaeren gedeurd heeft.
Siet hier den prys der graenen van dit jaer 1555: Omtrent Sint-Jansdag gold het koorn 8 pond
parisis de rasiere; de boonen en het sucricoen 4 pond parisis de rasiere, maer de dierste
vermeerderde van dag tot dag.
In september gold het koorn 11 pond parisis, geerste, sucricoen, boonen, 6 pond parisis de
rasiere.
Men betaelde dit jaer tienden penning.